

DINIY AQIDAPARASTLIK (FANATIZM)NING PAYDO BO‘LISHINING IJTIMOIIY, TARIXIY ILDIZI

Inomjonov Axrorbek Muhammadjon o‘g‘li - talaba
Ilmiy rahbari: X.U.Samatov TATU Samarqand filiali

ANNOTATSIYA

Mazkur yoritilayotgan maqolada diniy aqidaparastlik, fanatizm, uning paydo bo‘lishi hamda tarixiy ildizi mavzusi haqida gap ketgan bo‘lib, maqola barcha uchun bir xil tarzda, ya’ni tushunarli va sodda tarzda tushuntirib yozilgan.

Kalit so‘zlar: Din, Islom, aqidaparast, aqidaparastlik, fanatizm, xarakter aktsentuatsiyasi, shaxs.

ANNOTATION

This enlightening article discusses the subject of religious fanaticism, its origins, and its historical roots, and the article is explained in the same way for all, that is, in a clear and simple way.

Keywords: religion, Islam, bigotry, bigotry, fanaticism, accentuation of character, and identity.

Kirish

Diniy aqidaparastlik tushunchasi haqida so‘z borar ekan, e’tiborni xarakter aktsentuatsiyasi tushunchasiga qaratish zarurdir. Ma’lumki, shaxsdagi xarakter aktsentuatsiyasi — shaxsdagi bir xarakter xususiyati boshqalariga ko‘ra bo‘rtiribroq namoyon bo‘lishi va muayyan shaxsning o‘ziga xos xususiyati sifatida gavdalanadi.

Diniy fanatizm - bu dinning ijtimoiy tizimdagi maxsus ijtimoiy institut yoki quyi tizim sifatida faoliyat ko‘rsatishi bilan shartlangan din rivojlanishining mumkin bo‘lgan shakllari yoki bosqichlaridan biri. Diniy aqidaparastlik - bu odamning haddan tashqari qat’iyatlilik va ishtiyoq bilan, diniy e’tiqod yoki fikrlarni himoya qiladigan xatti-harakati. Diniy aqidaparast bo‘lib qolmaslik yoki diniy aqidaparast tomonidan sudralib qolmaslik uchun Muqaddas Kitobni, Xudoning kalomini bilish kerak.

Diniy fanatizmning yana bir belgisi pravoslav diniy fundamentalizm bo‘lib, u yangi narsalarni qabul qilmaydi. Fanatik o‘z g‘oyasini mutlaqo haqiqat deb qabul qiladi, uning biron bir ko‘rinishida tanqidga duch kelmaydi. Tanqid adolatli va asosli bo‘lsa ham, diniy g‘oyaning ashaddiy izdoshi e’tirozlarga konstruktiv munosabatda bo‘lishga qodir emas. Ko‘pincha, muxlis uni shaxsiy haqorat deb biladi va janjal uchun janjal ko‘tarishga qodir, u tezda ehtiros holatiga kiradi. Shu bilan birga, uni mag‘lub etish mumkinligini anglab, u sodir bo‘layotgan voqealarni yovuzlik bilan kurashish sifatida qabul qiladi va raqibini o‘ldirishga yoki "shahid" o‘limini qabul qilishga tayyor.

Fanatizm keng ma'noda, kimgadir yoki biror narsaga rioya qilish va haddan tashqari narsaga sajda qilish, shuningdek, boshqa e'tiqod va qadriyatlarni inkor etish.

Diniy aqidaparastlik bir guruh odamlarni belgilangan qoidalarga muvofiq yashaydigan podaga aylantiradi, har bir kishini o'ziga xoslik va ichki erkinlikdan mahrum qiladi, shu bilan odamlarni ba'zi diniy e'tiqodlarni tasdiqlash vositasiga aylantiradi.

METODOLOGIYA

Zamonaviy dunyoda diniy aqidaparastlik ko'pincha Islom olami bilan bog'liq - terrorism, jihad, shariat sudlari va boshqalar. Xususan, 2001 yil 11 sentyabrda AQShda yuz bergan fojia, 2000 yilda Indoneziyadagi musulmonlar tomonidan nasroniylarning qatliomlari, Hindistondagi zamonaviy diniy to'qnashuvlar, shuningdek, dunyodagi individual terroristik hujumlar misol sifatida keltirilgan. Biroq, ko'pincha diniy aqidaparastlik niqobi ostida ba'zi siyosiy va moliyaviy kuchlar amalda faoliyat yuritmoqdalar, ularning maqsadlari xususan Islomdan va umuman e'tiqoddan juda uzoq[1]

Xulosa

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, aqidaparastlikni keltirib chiqaruvchi birlamchi omil ilmsizlikdir, ya'ni shaxs ma'nan kuchli e'tiqodga ega bo'lishi mumkin, lekin uning e'tiqodi zaruriy bilim va ko'nikmalar bilan boyitilmagan bo'lsa, unda dinning asl mohiyatini tushunish, uni ijtimoiy hayotga tatbiq etishda ko'r-ko'ronalik va fundamentalizm kabi yondashuvlarga berilish ustunlik qilishi mumkin. E'tibor qiladigan bo'lsak, aslida barcha dinlar insoniyatni komillikka, yaratuvchanlik va buyuk qadriyatlarga chorlaydi. Agar shaxsga nazar solsak undagi tug'ma instinktlar uning biologik jihatidan himoyalovchi bo'lib xizmat qilsa, din insoniyatni ma'naviy olamini himoya mexanizmi hisoblanadi. Din va diniy e'tiqod asli turli ijtimoiy-psixologik muommolarni keltirib chiqishi emas, balki ularni oldini olish uchun mavjud normalar yig'indisi sifatida jamiyatda rol o'ynashi zarur. Shundagina biz uchun yot bo'lgan turli aqidaviy buzulishlar va ma'naviy og'ishlar o'rnini yaratuvchanlik, komillik kabi buyuk insoniy qadriyatlar egallashi mumkin.

Diniy aqidaparastlik (fanatizm), tarixiy va ijtimoiy jarayonlarda paydo bo'lgan bir kasbiy texnologiya hisoblanadi. Ushbu fanatizmni ko'paytirishga olib kelgan xislat, odatlar, diniy va siyosiy rivojlantirish, tarafdorlik, qonun va huquq tizimini buzish va odamlar orasidagi nutqni bekor qilish kabi sabablarga oid hisoblanadi. Fanatizmning tarixiy ildizi, ko'pgina erkinlik va xuquqlarning cheklanish va tartibga solishga oid jarayonlarda paydo bo'lganligini ko'rsatadi. Bu muddat ichida, fanatizm, diniy va siyosiy jihatdan ko'p qodirchilik olishgan va jamiyatga qarshi kurash uchun ilg'or

¹ <https://uz.cultureoeuvre.com/10834698-signs-of-religious-fanaticism>

siyosiy vositalarni qo'llagan. Ushbu muddatda paydo bo'lgan fanatizm, jamiyatning o'zaro munosabatlari va uning ijtimoiy tizimidagi o'zgarishlarga ta'sir qilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdusamedov A.E. Dinlar tarixi. Toshkent: O'zMU, 2004. - 208 b.
2. Yo'doshxo'jayev X., Rahimjonov D. Komilov M. Dinshunoslik (Maruzalar matni) Toshkent: Tosh DSHI nashriyoti. 2000
3. Mo'minov A. va boshqalar. Dinshunoslik (darslik). - Toshkent: "Mehnat", 2004
4. Ochildiyev A. va boshqalar. Dinshunoslik asoslari (o'quv qo'llnma). -Toshkent: "Toshkent islom universiteti" nashriyot matbaa birlashmasi, 2013.
5. Xasanov A. va boshqalar . Islom tarixi (darslik). - Toshkent : Toshkent islom universiteti matbaa nashriyot birlashmasi. 2008.
6. <https://uz.cultureoeuvre.com/10834698-signs-of-religious-fanaticism>
7. <https://uz.cultureoeuvre.com/10834698-signs-of-religious-fanaticism>
8. <https://cyberleninka.ru/article/n/jamiyatda-diniy-fanatizm-va-dinda-qarashlar-xilma-xilligi>
9. <https://alsina-sa.com/uz/sobre-religion/que-es-un-fanatismo-religioso.html>